

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (avdelningen för överklaganden)

den 5 oktober 2009*

I mål T-58/08 P,

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av J. Currall och D. Martin, båda i egenskap av ombud,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Anton Pieter Roodhuijzen, tjänsteman vid Europeiska gemenskapernas kommission, Luxemburg (Luxemburg), företrädd av advokaten É. Boigelot,

sökande i första instans,

angående överklagande av dom meddelad den 27 november 2007 av Europeiska unionens personaldomstol (första avdelningen) i mål F-122/06, Roodhuijzen mot

* Rättegångsspråk: franska.

kommissionen (ännu ej offentliggjort i rättsfallssamlingen – personaldelen), i vilket det förs talan om att denna dom ska upphävas,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (avdelningen för överklaganden)

sammansatt av ordföranden M. Jaeger samt domarna V. Tiili, J. Azizi, A.W.H. Meij (referent) och M. Vilaras,

justitiesekreterare: E. Coulon,

följande

Dom

- I överklagandet, vilket har ingetts enligt artikel 9 i bilaga I till domstolens stadga, har Europeiska gemenskapernas kommission yrkat att förstainstansrätten ska upphäva den dom som meddelades av personaldomstolen den 27 november 2007 i mål F-122/06, Roodhuijzen mot kommissionen (ännu ej offentliggjort i rättsfallssamlingen – personaldelen) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogiltigförklarade personaldomstolen kommissionens beslut att inte erkänna det samlevnadsavtal som ingåtts mellan Anton Pieter Roodhuijzen och Maria Helena Astrid Hart (nedan kallad H.) som ett samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap i den mening som avses i artikel 72.1 i Tjänsteföreskrifter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna (nedan kallade tjänsteföreskrifterna) och följaktligen neka den sistnämnda rätten att omfattas av Europeiska gemenskapernas gemensamma sjukförsäkringssystem (nedan kallat gemensamma sjukförsäkringssystemet).

Tillämpliga bestämmelser

- 2 Personaldomstolen redogjorde för de tillämpliga bestämmelserna på följande sätt i punkterna 2–4 i den överklagade domen.
- 3 Artikel 72.1 i tjänsteföreskrifterna har följande lydelse:

”En tjänsteman, hans make om maken inte är berättigad till förmåner av samma art och på samma nivå enligt någon annan bestämmelse i lag eller annan författning, hans barn och andra underhållsberättigade enligt artikel 2 i bilaga 7, är försäkrade mot sjukdom upp till 80 % av de faktiska kostnaderna om inte annat följer av de regler som upprättats i samförstånd mellan gemenskapernas institutioner efter samråd med Kommittén för tjänsteföreskrifter....

En ogift partner till en tjänsteman skall ha samma socialförsäkringsförmåner som en tjänstemans make om de tre första villkoren i artikel 1.2 c i bilaga VII är uppfyllda.

...”

- 4 I artikel 1.2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna föreskrivs följande:

”Följande skall beviljas hushållstillägg:

a) ...

b) ...

c) Tjänsteman som är registrerad i en stabil samlevnadsform, som inte är ett äktenskap, under förutsättning att

i) paret kan uppvisa en officiell handling erkänd av en medlemsstat eller av någon behörig myndighet i en medlemsstat, som bekräftar att de lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra,

ii) ingen av dem är gift eller lever i ett förhållande med någon annan,

iii) de inte är släkt i rätt upp- eller nedstigande led, syskon, förälders syskon, syskonbarn, svärsöner eller svärdöttrar,

iv) paret inte har rättslig möjlighet att ingå äktenskap i en medlemsstat; ett par skall anses ha rättslig möjlighet att ingå äktenskap enligt detta led endast om parterna uppfyller samtliga villkor för att ingå äktenskap med varandra enligt lagstiftningen i en medlemsstat.

...”

- 5 Artikel 12 i de gemensamma reglerna om sjukförsäkring för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna (nedan kallade de gemensamma reglerna) har följande lydelse:

”Medförsäkrade till den försäkrade är enligt villkoren i artiklarna 13 och 14 följande personer:

— ...

- Den försäkrades erkända partner, även om villkoret i artikel 1.2 c sista strecksatsen i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna inte är uppfyllt.

Maken eller den erkända partnern om vederbörande är tjänstledig av personliga skäl enligt tjänsteföreskrifterna.”

- 6 Som framgår av den broschyr som kommissionen har bifogat sitt överklagande och som parterna är eniga om härrör från den nederländska förvaltningen, erkänns i Nederländerna enligt nationell rätt, förutom traditionellt äktenskap, två andra typer av förbund, nämligen ”geregistreerd partnerschap” (registrerat samlevnadsförhållande) och ”samenlevingsovereenkomst” (samlevnadsavtal). Den förstnämnda typen av förbund innebär rättsverkningar både i förmögenhetsavseende och i personligt avseende, vilka i stor utsträckning liknar dem som ett äktenskap medför. Den andra typen av förbund är däremot endast ett uttryck för parternas egna fria vilja. Genom ett samlevnadsavtal erhåller parterna i huvudsak bara de rättigheter och skyldigheter som följer av den överenskommelse som parterna slutit. I synnerhet finns det ingen skyldighet enligt lag att ett ”samenlevingsovereenkomst” ska innefatta några givna åtaganden eller förklaringar, inte heller vad gäller skyldigheten att ha ett gemensamt hushåll. Så länge det är förenligt med reglerna om allmän ordning och moral kan för

övrigt ett "samenlevingsövereenkomst" ingås av två eller flera personer, och det är inte uteslutet att ett sådant avtal kan ingås av personer som är nära släkt. Vidare kan ett "samenlevingsövereenkomst" ingås antingen genom ett civilrättsligt avtal eller genom en handling som upprättats hos notarius publicus. Enligt nederländsk rätt medför endast ingåendet av ett officiellt "samenlevingsövereenkomst" som upprättats av notarius publicus att en partner omfattas av pensionssystem och av olika sociala förmåner som är knutna till anställning. Ett sådant avtal som upprättats hos notarius publicus kan även krävas av tredje man, som exempelvis en pensionsfond, som bevis för ett pars samlevnad. Även om inga formkrav uppställs medför ingåendet av ett "samenlevingsövereenkomst" eller enbart själva sammanboendet vissa konsekvenser bland annat vad gäller beskattning och social trygghet. I princip får inte ett "samenlevingsövereenkomst" några rättsverkningar gentemot tredje man, men domstolarna har börjat jämställa par som är bundna av ett sådant avtal med gifta par eller med de par som har ingått ett "geregistreerd partnerschap".

Bakgrund till tvisten

7 Bakgrunden till tvisten beskrivs i den överklagade domen på följande sätt:

"6 Sökanden är nederländsk medborgare och sedan den 15 februari 2006 tjänsteman vid Eurostat. Den 20 februari 2006 ansökte han om att hans samlevnadsförhållande med [H.], vilket regleras i ett samlevnadsavtal ('samenlevingsövereenkomst') som upprättats av notarius publicus i Nederländerna den 29 december 2005, skulle erkännas av kommissionen så att hans partner skulle omfattas av gemenskapernas sjukförsäkringssystem.

7 Genom en skrivelse av den 28 februari 2006, avslog Lönekontoret (PMO) Roodhuijzens ansökan med motiveringen att det samlevnadsavtal som sökanden ingått med sin partner inte kunde anses utgöra ett samlevnadsförhållande som

godkänns enligt nederländsk lagstiftning (lagen om 'geregistreed partnerschap', som trädde i kraft den 1 januari 1998), vilket krävs enligt artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna.

- 8 Den 13 mars 2006 överklagade sökanden avslaget på sin ansökan. Han lämnade ett intyg, från Nederländernas ambassad i Luxemburg, enligt vilket det 'samenlevings-overeenkomst' som han och hans partner, i närvaro av notarius publicus, hade undertecknat var godkänt i Nederländerna och, därmed, utgjorde en bekräftelse på att parterna lever i ett samlevnadsförhållande utan att vara gifta med varandra.

- 9 Trots detta fastställde kommissionen, genom en skrivelse av den 20 mars 2006, sitt beslut av den 28 februari 2006. Enligt kommissionen kan samlevnadsavtalet, även om det kunde anses utgöra en formell bekräftelse på att sökanden och hans partner lever i ett samlevnadsförhållande utan att vara gifta med varandra, inte utlösa andra rättigheter och skyldigheter än dem som parterna har kommit överens om i skrift. Den omständigheten att avtalet undertecknats i närvaro av en notarius publicus förändrar inte den omständigheten att avtalet är av privat karaktär, att det inte får några rättsverkningar gentemot tredje man och inte är föremål för någon registreringsplikt. I artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna föreskrivs däremot en sådan skyldighet för samlevnadsförhållanden som inte är äktenskap. Sedan ett samlevnadsförhållande registrerats medför det rättigheter och skyldigheter som kan likställas med de rättsverkningar som följer av äktenskap.

- 10 Sökanden ingav den 31 mars 2006 ett klagomål, i vilket han invände mot kommissionens, enligt hans mening, alltför strikta tolkning av bestämmelserna i artikel 1.2 i bilaga VII [till] tjänsteföreskrifterna. I klagomålet framhöll han att den registrering av avtalet som skett hos notarius publicus skall betraktas som tillräcklig. Sökanden framhöll också en rad omständigheter för att visa att hans samlevnadsförhållande endast i liten omfattning skilde sig från ett äktenskap. Sökanden betonade särskilt att hans förhållande med partnern hade varat längre än två år, att de tillsammans hade ett barn som han officiellt hade erkänt faderskapet till samt att de väntade ett andra barn. Sökanden tillade att han och hans partner hade upprättat inbördes testamenten samt att sökanden tecknat en livförsäkring med sin partner som förmånstagare.

- 11 I sitt utlåtande av den 1 juni 2006 fastslog förvaltningskommittén för gemensamma sjukförsäkringssystemet (nedan kallad förvaltningskommittén), på grundval av de handlingar sökanden hade åberopat, och särskilt hans samlevnadsavtal som upprättats av notarius publicus samt det intyg som upprättats av Nederländernas ambassad i Luxemburg, att det ifrågasvarande samlevnadsförhållandet uppfyllde de villkor som uppställs i artikel 12 i de gemensamma reglerna, och i synnerhet det villkor som uppställs i artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna.
- 12 Trots detta positiva utlåtande från förvaltningskommittén avslog tillsättningsmyndigheten genom sitt beslut av den 12 juli 2006 sökandens klagomål. Tillsättningsmyndigheten slog fast att syftet med bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna var att inskränka omfattningen av gemenskapens sjukförsäkringssystem till att endast gälla partners som lever i förhållanden som liknar äktenskap och innebär ömsesidiga rättigheter och skyldigheter föreskrivna i lag. Tillsättningsmyndigheten fastställde att samlevnadsavtalet endast utgör en privat överenskommelse som skulle kunna ingås mellan fler än två personer och vars innehåll bestäms av parterna. Vidare slog myndigheten fast att samlevnadsförhållandet, trots att det registrerats av en notarius publicus, inte medför några rättsverkningar och följaktligen inte kan anses utgöra ett samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap i den mening som avses i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna.
- 13 Tillsättningsmyndigheten meddelade sökanden sitt beslut den 13 juli 2006.”

Förfarandet vid personaldomstolen och den överklagade domen

- 8 Genom ansökan som inkom den 23 oktober 2006 yrkade Anton Pieter Roodhuijzen att personaldomstolen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att inte erkänna hans samlevnadsavtal med H. som ett ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap” i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna och följaktligen neka den sistnämnda rätten att omfattas av gemensamma sjukförsäkringssystemet.

- 9 I den överklagade domen ogiltigförklarade personaldomstolen detta beslut på grund av åsidosättande av artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna och artikel 12 i de gemensamma reglerna.
- 10 Personaldomstolen prövade i synnerhet kommissionens argument att det inte hade varit lagstiftarens avsikt att utvidga gemensamma sjukförsäkringssystemet till att omfatta varje stabil partner till en tjänsteman, så snart samlevnadsförhållandet var "erkänt", utan det skulle omfatta endast de partners vars samlevnadsförhållande i den medlemsstat där samlevnadsförhållandet ingåtts i hög grad kunde likställas med ett "äktenskap".
- 11 Personaldomstolen konstaterade, i punkt 29 i den överklagade domen, att det av själva lydelsen i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna följde att det, för att avgränsa begreppet "en ogift partner till en tjänsteman", i denna artikel direkt hänvisades till de tre första villkoren i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. Frågan om sådan registrering av samlevnadsförhållandet som avses i den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna kunde i detta sammanhang inte betraktas som ett förhandsvillkor. Personaldomstolen påpekade även att skäl 8 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 723/2004 av den 22 mars 2004 om ändring av tjänsteföreskrifterna och anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna (EUT L 124, s. 1), som behandlar en utvidgning av de förmåner gifta par har till att också omfatta andra former av förbund än äktenskap, åsyftade "tjänstemän som utan att vara gifta lever tillsammans i ett förhållande som av en medlemsstat erkänns som en stabil samlevnadsform" utan att det därvid uppställs några krav på registrering av ett sådant förhållande.
- 12 Vad beträffar det första av de tre ovannämnda villkoren i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna (nedan kallat det omtvistade villkoret), slog personaldomstolen i punkt 32 i den överklagade domen fast att villkoret bestod av tre delar:
- den första delen handlade om att en "officiell" handling om personernas ställning skulle förevisas,

- enligt den andra delen fordrades att ifrågavarande officiella handling skulle vara ”erkänd” av en medlemsstat,

- enligt den tredje delen krävdes att nämnda officiella handling skulle bekräfta att personerna i fråga ”lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra”.

13 Personaldomstolen ansåg att det omtvistade villkoret i förevarande fall var uppfyllt med avseende på dess två första delar, eftersom Anton Pieter Roodhuijzen hade uppvisat ett samlevnadsavtal som han ingått med sin partner och som upprättats hos en notarius publicus i Nederländerna samt ett intyg från Nederländernas ambassad i Luxemburg, enligt vilket det intygades att handlingen var erkänd i Nederländerna (punkt 33 i den överklagade domen).

14 Vad däremot beträffar den tredje delen slog personaldomstolen fast följande:

”35 ... De nationella myndigheterna i en medlemsstat kan inte på egen hand bestämma huruvida två personer, i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna, skall anses ’leva i ett förhållande utan att vara gifta’. Därför kan kravet på att partner har en ställning där de ’lever i ett förhållande utan att vara gifta’, särskilt i fråga om ’samenlevingsöverenskomst’, inte anses vara uppfyllt enbart på den grunden att det i en officiell handling som är erkänd av en medlemsstat bekräftas att så är fallet. Samlevnadsavtalet enligt nederländsk rätt är i själva verket endast ett avtal vars form parterna fritt kan bestämma över så länge det är förenligt med reglerna om allmän ordning och moral. Avtalet kan ingås av två eller flera personer och det finns ingen skyldighet enligt lag att det skall innefatta några givna åtaganden eller förklaringar, inte heller vad gäller skyldigheten att ha ett gemensamt hushåll. Dessutom blir parterna enligt avtalet i princip endast bundna av de rättigheter och skyldigheter som de kommer överens om. För att avtalet skall få rättsverkningar gentemot tredje man, och detta kan under alla omständigheter endast ske i begränsad omfattning, måste särskilda förklaringar införas däri och särskilda förfaranden tillämpas.

- 36 Däremot måste, i viss mån i linje med den standpunkt kommissionen företräder genom att hävda att artikel 72 i tjänsteföreskrifterna och artikel 12 i de gemensamma reglerna avser samlevnadsförhållanden 'som kan likställas med' äktenskap, medges att ett samlevnadsförhållande, för att omfattas av nämnda bestämmelser, skall uppvisa en rad likheter med ett äktenskap.
- 37 I ljuset av sistnämnda kriterium finner personaldomstolen att det omtvistade villkoret i sin tredje del skall tolkas så, att det består av tre underordnade villkor som samtliga skall vara uppfyllda.
- 38 För det första, förutsätts enligt denna tredje del i det omtvistade villkoret – och denna tolkning bekräftas genom den term som används i den tillämpliga bestämmelsen i tjänsteföreskrifterna – att partner, till skillnad från vad som gäller för andra förbund mellan personer som kan vara parter i samlevnadsavtal enligt nederländsk rätt, skall bilda ett 'par', det vill säga ett förbund mellan två personer. Det får anses fastställt, och parterna är eniga därom, att det förhåller sig så i förevarande fall.
- 39 Vidare visar bestämmelsens ordalydelse att det förhållande som partner lever i skall ha inslag av offentlighet och uppfylla vissa formkrav. Genom att det delvis är knutet till den första delen i det omtvistade villkoret..., är det krav som uppställs i det andra underordnade villkoret i den tredje delen mer långtgående än att enbart fordra förekomsten av en 'officiell' handling. Det måste emellertid anses uppfyllt i förevarande fall. För det första har avtalet som reglerar samlevnaden mellan sökanden och hans partner, utan att det funnits någon skyldighet därtill, upprättats hos notarius publicus och, i och med att det upprättats genom en sådan handling, fått karaktären av en officiell handling. För det andra, regleras i avtalet, på samma sätt som i juridiska texter, partners samlevnad på ett strukturerat och detaljerat sätt.
- 40 Slutligen skall begreppet 'lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta' förstås så att det åsyftar en situation där partner delar en livsgemenskap som är

förenad med viss stabilitet och, inom ramen för denna livsgemenskap, har ömsesidiga rättigheter och skyldigheter som hör samman med den gemensamma tillvaron.”

- 15 I detta fall konstaterade personaldomstolen att det tredje underordnade villkoret, avseende begreppet ”lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta”, också var uppfyllt av följande skäl:

”42 I preambeln till det ’samenlevingsöverenskommelse’ som slutits mellan sökanden och hans partner förklarar parterna uttryckligen att de sedan den 1 juli 2004 lever tillsammans och har ett gemensamt hushåll. Dessutom har paret, vilket sökanden påpekade under den muntliga förhandlingen, enligt artikel 7 i samlevnadsavtalet, en skyldighet att bo tillsammans.

43 Vidare är det klarlagt att de rättigheter och skyldigheter som hör samman med partners gemensamma liv som par, i hög grad regleras i samlevnadsavtalet mellan sökanden och hans partner. Enligt artikel 3 i avtalet har parterna gett varandra ömsesidig fullmakt att vidta rättshandlingar som rör det dagliga hushållet. I artikel 4 i avtalet föreskrivs att all egendom som används i det dagliga hushållet, med undantag för egendom som upptas i bilagan till avtalet eller är föremål för annan skriftlig överenskommelse parterna emellan, skall vara gemensam. Vilken egendom som är gemensam för hushållet framgår av artikel 4.2 i avtalet. Parterna förbinder sig också, enligt artikel 5 i avtalet, att i förhållande till sin nettoinkomst av tjänst varje månad bidra till en gemensam kassa avsedd att täcka hushållets dagliga utgifter. Om tvist om vem som är ägare till viss egendom uppstår skall egendomen, enligt artikel 8 i avtalet, anses tillhöra de två parterna tillsammans med hälften vardera. Slutligen kan noteras att parterna, enligt artikel 9 i avtalet, har utsett varandra till varandras förmånstagare vad gäller ’partnerpension’ om sådan pension erkänns enligt deras respektive pensionsordningar.

- 44 Det finns inga föreskrifter om barn i samlevnadsavtalet. Av den broschyr som bifogats svaromålet och vilken omnämnts i punkt 5 i denna dom framgår emellertid att barnets far enligt nederländsk rätt, i de fall där föräldrarna endast är partner men fadern erkänner barnet eller ett särskilt förfarande tillämpas, kan erhålla samma rättigheter till barnet som om han hade varit gift med dess mor. Han tilldelas för det första gemensamt föräldraansvar med modern. Barnet kan också, i förekommande fall, få bära faderns namn. I förevarande fall har sökanden, utan att detta bestritts av kommissionen, förklarat att han erkänt faderskapet till sitt första barn vid födseln och att han därigenom fått långtgående rättigheter i egenskap av far.
- 45 Även om ingåendet av ett samlevnadsavtal i princip inte binder någon annan än avtalsparterna (se punkt 35 i denna dom), kan det konstateras att det i den ovan nämnda broschyren, sedan det slagits fast att de nederländska domstolarna börjat behandla par som ingått ett samlevnadsavtal på samma sätt som dem som ingått ett registrerat samlevnadsförhållande eller ett äktenskap ('courts are starting to put couples with a cohabitation agreement on the same footing as married and registered couples'), uttryckligen medges att par som ingått samlevnadsavtal kan göra sitt partnerskap gällande gentemot tredje man, särskilt med avseende på ålderspension. Som anförts i punkt 43 *in fine* i denna dom, har samborna i förevarande tvist utsett varandra till ömsesidiga förmånstagare till 'partnerpension' om sådan pension erkänns enligt deras respektive pensionsordningar.
- 46 Samtliga dessa omständigheter visar att även om de verkningar som följer av samlevnadsavtalet som ingåtts mellan sökanden och hans partner inte är lika långtgående som dem som följer av ett äktenskap, eller för den delen av 'geregistreerd partnerschap', kan de vara i hög grad jämförbara med de förstnämnda, om partner, såsom i förevarande fall, föreskrivit om dessa verkningar i avtal."
- 16 Personaldomstolen drog därav slutsatsen, i punkt 50 i den överklagade domen, att Anton Pieter Roodhuijzens partner, med stöd av artikel 72 i tjänsteföreskrifterna och artikel 12 i de gemensamma reglerna, och i likhet med "en ogift partner till en tjänsteman" samt "försäkringstagarens erkända partner", kunde omfattas av gemensamma sjukförsäkringssystemet.

17 Efter att ha underkänt kommissionens argument till stöd för en motsatt ståndpunkt tillade personaldomstolen följande:

”56 För övrigt vill personaldomstolen påpeka att kommissionens ståndpunkt, att det krävs ett avtal av typen ’geregistreerd partnerschap’ enligt nederländsk rätt, skulle kunna leda till ojämlig behandling. I ett stort antal stater finns inga förbund som skulle kunna jämföras med ’geregistreerd partnerschap’. Att under dessa omständigheter, såsom kommissionen gör, uppställa krav på ett ’registrerat’ samlevnadsförhållande av nämnda slag, får för ett ogift par som på grund av partnernas hemvist eller nationalitet har starkast anknytning till någon av de ovan nämnda staterna, den konsekvensen att partnern till en tjänsteman i ett förbund som inte är äktenskap definitivt utestängs från gemenskapens sjukförsäkringssystem. Om kommissionen däremot, vad gäller ifrågasvarande par, skulle godta samlevnadsförhållanden som ingåtts i form av samlevnadsavtal, skulle kommissionens vägran att godta ’enkla’ avtal om samlevnad för de par som, i den mening som avses ovan, har starkast anknytning till länder där andra former av förbund än äktenskap och ’registrerat’ samlevnadsförhållande erkänns, leda till en ojämlig behandling av de sistnämnda paren. En partner i ett sådant par, skulle nämligen inte täckas av gemenskapens sjukförsäkringssystem medan detta däremot skulle medges för par som har den ovannämnda anknytningen till stater där ’registrerade’ samlevnadsförhållanden inte erkänns. Än svårare skulle det vara att rättfärdiga sådan ojämlig behandling vad gäller samlevnadsförhållanden som inte är ’registrerade’ på det sätt som kommissionen förordar, men vilka uppvisar större likheter med ett äktenskap än vad ’geregistreerd partnerschap’ enligt nederländsk rätt gör. För övrigt stämmer det att det i rättspraxis har fastställts att det förbud som enligt artik[arna] 12 EG, 39 EG, 43 EG och 49 EG råder för medlemsstaterna, att tillämpa nationell lagstiftning olika beroende på nationalitet, inte tar hänsyn till eventuella skillnader i behandling som kan uppkomma i en medlemsstat jämfört med en annan på grund av skillnader mellan de olika medlemsstaternas lagstiftning, under förutsättning att dessa skillnader påverkar samliga personer som omfattas av lagstiftningen, och lagstiftningen tillämpas på grundval av objektiva kriterier utan att hänsyn tas till nationalitet (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 28 juni 1978 i mål... 1/78, Kenny, REG 1978, s. 1489, punkt 18; dom av den 7 maj 1992 i de förenade målen C-251/90 och C-252/90, Wood och Cowie, REG 1992, s. I-2873, punkt 19, dom av den 3 juli 1979 i de förenade målen 185/78–204/78, Van Dam en Zonen m.fl., REG 1979, s. 2345, punkt 10, samt dom av den 1 februari 1996 i mål C-177/94, Perfili, REG 1996, s. 161, punkt 17). Nämnda rättspraxis kan emellertid inte tillämpas avseende sådana ojämligheter som behandlas i förevarande punkt. För det första, och i motsats till vad som utgör grunden för nämnda praxis, har den ojämliga behandling det rör sig om i förevarande punkt, sin grund i de berördas nationalitet men också, då detta kriterium ofta sammanfaller med nationaliteten, deras hemvist. För det andra, aktualiserades frågan om likabehandling i de mål som gett upphov till ovannämnda

rättspraxis med avseende på regler om fri rörlighet, medan det i förevarande fall handlar om att säkerställa att principen om likabehandling tillämpas som en rättsprincip inom gemenskapernas personalmål.

- 57 Mot bakgrund av det ovan anförda skall sökandens talan bifallas såvitt avser grunden om åsidosättande av artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna och artikel 12 i de gemensamma reglerna. Det omtvistade beslutet skall ogiltigförklaras. Det är inte nödvändigt att pröva de övriga grunder som åberopats till stöd för talan. Som kommissionen med rätta påpekat har dessa grunder framställts på ett ordnat sätt i ansökan, och en del av dem har inte utvecklats vidare.
- 58 Det är riktigt att den tolkning personaldomstolen har valt med avseende på artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, jämförd med artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna och artikel 12 i de gemensamma reglerna, i en del fall skulle kunna leda till att en tjänstegren som får in en begäran om att gemenskapens sjukförsäkringssystem också skall omfatta en ogift partner till en tjänsteman, får göra utredningar och kontroller trots att gemenskapslagstiftaren, genom förordning nr 723/2004, har velat förenkla institutionernas administrativa förvaltning. Förenklingssyftet uppnås emellertid i hög grad genom de nya bestämmelserna om tillägg och ersättningar. Dessa frågor är de enda som, enligt skäl 26 i förordning nr 723/2004, uttryckligen omfattas av förenklingen. De skiljer sig från frågan om huruvida tillämpningsområdet för gemenskapens sjukförsäkringssystem kan utvidgas och de är också ur social synvinkel mindre känsliga än den sistnämnda... Målsättningen att förenkla måste dessutom under alla omständigheter stå i överensstämmelse med högre rättsprinciper och bestämmelser i tjänsteföreskrifterna. De krav som en förvaltning kan komma att ställas inför, som ett resultat av den tolkning som valts i förevarande fall, är inget annat än en konsekvens av att personaldomstolen tillämpat nämnda principer och bestämmelser för att kunna avgränsa den exakta innebörden av begreppet 'ogift partner' enligt artikel 72 i tjänsteföreskrifterna."

Överklagandet

Förfarandet och parternas yrkanden

18 Kommissionen ingav förevarande överklagande till förstainstansrättens kansli den 8 februari 2008.

19 Anton Pieter Roodhuijzen inkom med sin svarsskrivelse den 28 april 2008.

20 På begäran tilläts kommissionen att inkomma med en replik, i enlighet med artikel 143.1 i förstainstansrättens rättegångsregler. Repliken inkom till förstainstansrättens kansli den 18 juli 2008 och dupliken den 10 oktober 2008.

21 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten ska

— upphäva den överklagade domen,

— ogilla de yrkanden som framställdes av Anton Pieter Roodhuijzen i första instans, och

- förplikta vardera parten att bära sin rättegångskostnad i förevarande mål och i målet vid personaldomstolen.

22 Anton Pieter Roodhuijzen har yrkat att förstainstansrätten ska

- ogilla överklagandet, och

- förplikta kommissionen att ersätta samtliga rättegångskostnader i förevarande mål.

23 På grundval av referentens rapport konstaterade förstainstansrätten (avdelningen för överklaganden) att parterna inte hade framställt någon begäran om att det skulle hållas muntlig förhandling inom en månad från delgivningen av underrättelsen om att det skriftliga förfarandet hade avslutats, och beslutade därför, i enlighet med artikel 146 i rättegångsreglerna, att avgöra målet utan muntlig förhandling.

Rättslig bedömning

24 Till stöd för överklagandet har kommissionen för det första gjort gällande att personaldomstolen inte bara dömde utöver vad som hade yrkats (*ultra petita*), utan även gick utanför sitt lagliga kompetensområde (*ultra vires*), och att den åsidosatte rätten till försvar. För det andra har kommissionen gjort gällande att personaldomstolen gjorde en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap". För det fall förstainstansrätten bifaller överklagandet såvitt avser den första eller den andra grunden, har kommissionen i andra hand gjort gällande att icke-diskrimineringsprincipen tolkades felaktigt, vilken princip personaldomstolen för fullständighetens skull behandlade i punkt 56 i den överklagade domen.

Huruvida reglerna om *non ultra petita* och *non ultra vires* samt rätten till försvar har åsidosatts

— Parternas argument

- 25 Kommissionen anser att personaldomstolen gick utanför sitt lagliga kompetensområde (*ultra vires*) dels genom att ersätta de argument som anfördes av sökanden i första instans med sina egna, dels genom att göra en tolkning av nederländsk rätt.
- 26 För det första, vad beträffar personaldomstolens motivering av slutsatsen att artikel 72 i tjänsteföreskrifterna och artikel 1.2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna hade åsidosatts, har kommissionen hävdat att denna motivering ”skiljer sig” från de argument som Anton Pieter Roodhuijzen anförde i sin ansökan och under förhandlingen i första instans. Den sistnämnde hade nämligen gjort gällande att ”kommissionen ska godta ett samlevnadsförhållande, när den berörda personen inget officiellt handling, ’erkänd’ av en medlemsstat, som bekräftar personens ’samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap’”.
- 27 Personaldomstolen underkände dock dessa argument på grund av att myndigheterna i en medlemsstat inte på egen hand kan bestämma huruvida två personer ska anses ”leva i ett förhållande utan att vara gifta”. Därigenom överskred personaldomstolen sina befogenheter och åsidosatte rätten till försvar.
- 28 Vidare ersatte personaldomstolen även de argument som anfördes av sökanden i första instans med sina egna vid prövningen av den grund som avsåg åsidosättande av icke-diskrimineringsprincipen.

- 29 I det avseendet skiljer sig det förfarande som i detta fall tillämpades i första instans från det förfarande som prövades i domstolens beslut av den 27 september 2004 i mål C-470/02 P, UER mot M6 m.fl. (ej publicerat i rättsfallssamlingen), punkterna 42 och 43, och av den 13 juni 2006 i mål C-172/05 P, Mancini mot kommissionen (ej publicerat i rättsfallssamlingen, se upplysning, REG 2006, s. I-77*), punkt 70, vilka beslut återopades av sökanden i första instans. I nämnda beslut konstaterade domstolen att förstainstansrätten inte hade överskridit sina befogenheter, särskilt med hänsyn till parternas skriftliga svar på förstainstansrättens frågor.
- 30 För det andra har kommissionen gjort gällande att personaldomstolen gick utanför sitt lagliga kompetensområde (*ultra vires*), genom att pröva huruvida det "samenlevingsöverenskomst" som ingåtts mellan sökanden i första instans och H. i praktiken medförde rättsverkningar som kunde likställas med de rättsverkningar som följer av ett äktenskap eller ett "geregistreerd partnerschap". En sådan prövning förutsatte nämligen en tolkning av nederländsk rätt, vilken personaldomstolen saknade behörighet att göra. Den tolkning som personaldomstolen gjorde strider dessutom mot de nederländska myndigheternas egen tolkning, vilken gör åtskillnad mellan äktenskap och "geregistreerd partnerschap", å ena sidan, och "samenlevingsöverenskomst", å andra sidan, med följden att den sistnämnda typen av förbund inte går att jämföra med de två förstnämnda.
- 31 I repliken har kommissionen gjort gällande att personaldomstolen överskred sina befogenheter genom att göra en självständig tolkning av gemenskapsbegreppet "lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra", i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. I denna bestämmelse hänvisas det dock till de nationella lagstiftningarna för att, med hänsyn till de politiska val som varje medlemsstat har gjort, fastställa huruvida två personer "lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra", eftersom paret måste uppvisa en officiell handling från den berörda medlemsstaten som bekräftar detta.
- 32 Anton Pieter Roodhuijzen har bestritt dessa argument.

Förstainstansrättens bedömning

- 33 Det ska inledningsvis påpekas att när kommissionen har hävdats att personaldomstolen gick utanför sitt lagliga kompetensområde (*ultra vires*), genom att ersätta de argument som anfördes av sökanden i första instans med sina egna, har kommissionen närmare bestämt gjort gällande att personaldomstolen inte respekterade den av parterna fastställda ramen för tvisten och att den åsidosatte rätten till försvar, genom att således stödja sig på argument som parterna inte hade diskuterat.
- 34 I det avseendet ska det erinras om att eftersom gemenskapsdomstolen, när den har att ta ställning till en talan om ogiltigförklaring, inte kan döma utöver vad som har yrkats (*ultra petita*), saknar den behörighet att omdefiniera föremålet för talan (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 18 december 2008 i de förenade målen T-90/07 P och T-99/07 P, Belgien mot Genette, REG 2008, s. II-3859, punkterna 72–75) eller att ex officio pröva en grund utom i särskilda fall då det på grund av allmänintresset krävs att domstolen ingriper.
- 35 Det framgår däremot av fast rättspraxis att gemenskapsdomstolen, inom ramen för tvisten såsom den har avgränsats av parterna, även om den enbart ska pröva tvisten i enlighet med de yrkanden som framställts av parterna, inte är bunden enbart av de argument som parterna åberopat till stöd för sina yrkanden, med risk för att avgörandet annars skulle fattas på felaktiga rättsliga grunder (domarna i de ovannämnda målen UER mot M6 m.fl., punkt 69, och Mancini mot kommissionen, punkt 41, samt förstainstansrättens dom av den 20 juni 2007 i mål T-246/99, Tirrenia di Navigazione m.fl. mot kommissionen, ej publicerad i rättsfallssamlingen, se upplysning, REG 2007, s. II-65*, punkt 102).
- 36 I en tvist där parterna, såsom i förevarande mål, är oeniga om tolkningen och tillämpningen av en bestämmelse i gemenskapsrätten, ankommer det på gemenskapsdomstolen att tillämpa de rättsregler som är relevanta för att avgöra tvisten på de faktiska omständigheter som parterna har åberopat vid den (generaladvokaten Légers förslag till avgörande i mål C-252/96 P, parlamentet mot Gutiérrez de Quijano y Lloréns, där domstolen meddelade dom den 19 november 1998, REG 1998, s. I-7421 och 7422, punkt 36). Enligt principen domstolen känner till rätten (*jura novit curia*) ligger lagtolkningen inte inom ramen för dispositionsprincipen och gemenskapsdomstolen är således inte tvungen att delge parterna den tolkning som den avser att göra för att ge dem möjlighet att ta ställning till denna (generaladvokaten Cosmas förslag till

avgörande i de förenade målen C-174/98 P och C-189/98 P, Nederländerna och van der Wal mot kommissionen, där domstolen meddelade dom den 11 januari 2000, REG 2000, s. I-1 och 3, punkterna 95 och 96).

- 37 I förevarande mål räcker det således att kontrollera huruvida de omtvistade domskälen i den överklagade domen, vilka ledde till en ogiltigförklaring av det aktuella beslutet samtidigt som de argument som sökanden åberopade i första instans underkändes, utgör en utveckling av personaldomstolens resonemang avseende de grunder som åberopades i första instans eller huruvida de avser andra grunder (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 19 november 1998 i mål C-252/96 P, parlamentet mot Gutiérrez de Quijano y Lloréns, REG 1998, s. I-7421, punkterna 32–34).
- 38 Vad beträffar de domskäl i den överklagade domen som avser begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”, i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna, och bestämmelserna i det ”samenlevingsöverenskomst” som ingåtts mellan sökanden i första instans och H., konstaterar förstainstansrätten att dessa domskäl hör till prövningen av de grunder som avser åsidosättande av artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, av artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna och av artikel 12 i de gemensamma reglerna, vilka åberopades i ansökan i första instans. I detta fall inskränkte sig nämligen personaldomstolen till att göra en självständig tolkning av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”, vilket avses i artikel 72.1 i tjänsteföreskrifterna, och att tillämpa detta begrepp på det aktuella fallet, vid prövningen av ovannämnda grunder.
- 39 På samma sätt hör även det domskäl som avser principen om likabehandling, vilket utvecklades endast för fullständighetens skull i punkt 56 i den överklagade domen, till prövningen av de grunder som angetts i föregående punkt. I detta fall utgör nämligen hänvisningen till principen om likabehandling endast en utveckling av personaldomstolens resonemang avseende tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”, i den mening som avses i artikel 72.1 i tjänsteföreskrifterna.

40 Vidare anser förstainstansrätten, i likhet med vad Anton Pieter Roodhuijzen har anfört, att den överklagade domen endast baserar sig på de faktiska uppgifter som parterna underställde personaldomstolens prövning och som varit föremål för ett kontradiktorskt förfarande. Kommissionen har för övrigt inte bestritt att dessa uppgifter fanns med bland handlingarna i målet.

41 Det av kommissionen åberopade förhållandet att förfarandet i första instans, vilket prövningen i förevarande mål avser, skiljer sig från de förfaranden som prövades av domstolen i domarna i de ovannämnda målen UER mot M6 m.fl. och Mancini mot kommissionen, genom att parterna i detta fall inte anmodades att besvara skriftliga frågor från personaldomstolen, saknar under dessa omständigheter relevans. I den överklagade domen stödde sig nämligen personaldomstolen endast på de faktiska uppgifter som parterna hade underställt personaldomstolens prövning och som parterna hade möjlighet att diskutera.

42 Härav följer att personaldomstolen varken dömde utöver vad som hade yrkats (*ultra petita*) eller åsidosatte kommissionens rätt till försvar.

43 Vidare har kommissionen, till stöd för den grund som avser åsidosättande av regeln om *non ultra vires*, i huvudsak gjort gällande att personaldomstolen gjorde en självständig tolkning av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap". Mot bakgrund av denna tolkning bedömde personaldomstolen det "samenlevingsöverenskomst" som ingåtts mellan sökanden i första instans och H., genom att för det syftet "tolka" nederländsk rätt. Enligt kommissionen var dock endast den nederländska lagstiftaren behörig att göra en rättslig kvalificering av denna typ av samlevnadsavtal.

44 Förstainstansrätten konstaterar att personaldomstolen, i motsats till vad kommissionen har gjort gällande, inte överskred sina befogenheter genom att göra en självständig tolkning av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket avses i artikel 72.1 i tjänsteföreskrifterna, i artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna och i artikel 12 i de gemensamma reglerna, och genom att därefter beakta tillämplig

nationell lagstiftning och innehållet i det aktuella ”samenlevingsovereenkomst”, i syfte att tillämpa begreppet i det aktuella fallet.

- 45 Det ankom nämligen på personaldomstolen att tolka och tillämpa tjänsteföreskrifternas begrepp ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”, vilket avses i de omtvistade bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna, eftersom det enligt dessa bestämmelser inte krävs ett avgörande som omfattas av den berörda medlemsstatens exklusiva behörighet och som kan bli föremål för domstolsprövning enligt denna stats rättsordning (se, som exempel på nationell behörighet vad beträffar beräkningen av nationella pensionsrättigheter som kan överföras enligt tjänsteföreskrifterna, domen i det ovannämnda målet Belgien mot Genette, punkt 57 och där angiven rättspraxis).
- 46 Personaldomstolen skulle i det sammanhanget ta ställning till frågan huruvida begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap” kunde tolkas självständigt eller huruvida begreppet tvärtom skulle uppfattas som en hänvisning till nationell rätt. I det första fallet kan den berörda institutionens genomförande, under gemenskapsdomstolens överinseende, av ett självständigt gemenskapsbegrepp i förekommande fall medföra att nationell rätt beaktas som en faktisk uppgift. I sådant fall ska särdragen i den nationella rätten beaktas, oberoende av de rättsliga kvalificeringarna i nationell rätt (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 20 februari 2009 i de förenade målen T-359/07 P–T-361/07 P, kommissionen mot Bertolete m.fl., ännu ej offentliggjort i rättsfallssamlingen – personaldelen, punkt 46). I det andra fallet ankommer det däremot på den berörda institutionen att, under gemenskapsdomstolens överinseende, tillämpa relevanta nationella rättsregler, såsom dessa har tolkats av de nationella domstolarna (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 17 maj 1972 i mål 24/71, Meinhardt mot kommissionen, REG 1972, s. 269, punkterna 6, 7 och 12, förstainstansrättens dom av den 18 december 1992 i mål T-43/90, Díaz García mot parlamentet, REG 1992, s. II-2619, punkterna 37–41, av den 18 december 1992 i mål T-85/91, Khouri mot kommissionen, REG 1992, s. II-2637, punkterna 33–41, och av den 21 april 2004 i mål T-172/01, M mot domstolen, REG 2004, s. II-1075, punkterna 72–75 och 112).
- 47 Även om det antas att den självständiga tolkning av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap” som gjordes i den överklagade domen är felaktig, vilket kommissionen har hävdad, kan personaldomstolen under dessa omständigheter inte anses ha överskridit sina befogenheter, genom att hänvisa till särdragen i den tillämpliga nationella rätten. Dessutom ska bedömningen dels av huruvida en sådan tolkning är korrekt, dels av huruvida tillämpningen i detta fall av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap” var korrekt ske i samband med prövningen av den

grund som avser en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”.

- 48 Av samtliga dessa skäl kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser de grunder som rör åsidosättande av reglerna om *non ultra petita* och *non ultra vires* samt åsidosättande av rätten till försvar.

Huruvida det skett en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”

Parternas argument

- 49 Kommissionen har i huvudsak hävdatt att personaldomstolen gjorde en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”, vilket medför att en tjänstemans partner har rätt att omfattas av gemensamma sjukförsäkringssystemet.
- 50 Kommissionen har i det avseendet klandrat personaldomstolen för att den, i punkt 29 i den överklagade domen, ansåg att den registrering av samlevnadsförhållandet som avses i den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna inte utgjorde ett förhandsvillkor. Kommissionen har preciserat att gemenskapslagstiftaren, genom att hänvisa till artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna i stället för att föreskriva en definition av begreppet ”ogift partner” i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, inte har åsyftat den formella registreringen av samlevnadsförhållandet som sådan, utan den inverkan som denna formalitet har på den typ av samlevnadsförhållande som kan beaktas. De villkor som anges i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna kan således inte läsas fristående från den första meningen i denna bestämmelse.

- 51 Enligt kommissionen följer härav att det enda "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" som avses i artikel 1.2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna är det som, enligt nationell rätt, har utformats så, att det medför verkningar som liknar dem som följer av ett äktenskap. Personaldomstolen gjorde således en felaktig rättstillämpning genom att tolka gemenskapsbegreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" som om det kan omfatta andra typer av samlevnadsförhållanden som, enligt nationell rätt, inte har utformats så att de medför sådana verkningar, men som likväl kan medföra "verkningar... [som] i hög grad [kan vara] jämförbara med [dem som följer av ett äktenskap], om partner... föreskrivit om dessa verkningar i avtal" (punkt 46 i den överklagade domen).
- 52 Ett sådant samlevnadsförhållande som "samenlevingsöverenkomst" skulle aldrig, oavsett villkoren i avtalet, kunna jämföras med ett äktenskap och medföra en rätt enligt artikel 1.2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, eftersom det inte har utformats av den nederländska lagstiftaren för att medföra verkningar som är jämförbara med dem som följer av ett äktenskap. Juridiskt sett utgör det nämligen inte ett samlevnadsförhållande som endast är avsett för personer som vill bilda ett "par".
- 53 Kommissionen har gjort gällande att gemenskapslagstiftaren utvidgade rätten till vissa förmåner enligt tjänsteföreskrifterna, som tidigare varit förbehållna maken, till att omfatta en enda typ av samlevnadsförhållanden, nämligen den "registrerade stabila samlevnadsformen". Detta bekräftas av skäl 8 i förordning nr 723/2004, där det anges att "[t]jänstemän som utan att vara gifta lever tillsammans i ett förhållande som av en medlemsstat erkänns som en stabil samlevnadsform, men som inte har någon rättslig möjlighet att ingå äktenskap, bör få samma förmåner som gifta par". Personaldomstolens resonemang leder dock till att den typ av samlevnadsförhållanden som ger rätt till vissa förmåner anses variera beroende på vilken förmån som avses.
- 54 Enligt kommissionen är kravet på en registrerad och stabil samlevnadsform, i den mening som avses i första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, det enda verkliga materiella villkor som föreskrivs i denna artikel. För det första innebär kravet, i led i, på att uppvisa en officiell handling erkänd av den berörda medlemsstaten inte att samlevnadsförhållandet ska vara "erkänt" av denna stat, vilket artikel 12 i de gemensamma reglerna felaktigt kan ge intryck av. Det räcker att den uppvisade handlingen, vilken bekräftar registreringen av samlevnadsförhållandet som inte är ett äktenskap, erkänns som officiell. För det andra påminner villkoren i leden ii och iii, vilka

utesluter dels partner som är gifta eller som lever i ett förhållande med någon annan, dels partner som är nära släkt med tjänstemannen, om villkoren för äktenskap och ”geregistreerd partnerschap”.

- 55 Ett ”samenlevingsöverenkomst” skulle däremot kunna ingås av flera personer och av nära släktingar. Kommissionen har i det avseendet erinrat om att Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna tillbakavisade påståendet om diskriminering vad gäller arvsskatt, vilket framfördes av två systrar som levde i en ”stabil, fast och ömsesidigt solidarisk relation” (se Europadomstolens dom av den 29 april 2008 i målet *Burden mot Förenade kungariket*, § 10), jämfört med partner som ingått ett civilrättsligt samlevnadsförhållande som regleras i lag i Förenade kungariket, särskilt på grund av att ”ett av kännetecknen för ett äktenskap eller ett förbund som grundar sig på lagen om civilrättsligt samlevnadsförhållande är att dessa former av förbund inte kan ingås av personer som är nära släkt” (§ 62 i domen).
- 56 Genom att i detta fall anse att en registrering hos notarius publicus uppfyllde kravet på ”registrering”, missuppfattade personaldomstolen begreppet registrering, vilket avses i den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. Detta begrepp betyder nämligen att samlevnadsförhållandet ska vara ”reglerat i lag”, i likhet med äktenskap. Ett civilrättsligt ”avtal om sammanboende/samlevnad”, som efter parternas eget gottfinnande kan ”göras officiellt” hos notarius publicus, uppfyller inte detta krav.
- 57 Kommissionen har tillagt att skäl 5 och artikel 2.2 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, s. 77, och rättelse i EUT L 229, 2004, s. 35), bekräftar att ”registrerat partnerskap” i gemenskapsrätten endast avser ett samlevnadsförhållande som, enligt den nationella lagstiftning med stöd av vilken det har ingåtts, medför verkningar som motsvarar dem som ett äktenskap medför. Det framgår även av punkt 33 i domstolens dom av den 31 maj 2001 i de förenade målen C-122/99 P och C-125/99 P, D och Sverige mot rådet (REG 2001,

s. I-4319), att med ”registrerat partnerskap” avses endast samlevnadsförhållanden vars verkningar motsvarar dem som ett äktenskap medför.

58 Vidare bekräftar rättspraxis att ett sådant begrepp som ”lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta”, vilket rör personernas civilstånd och således omfattas av medlemsstaternas exklusiva behörighet, inte kan tolkas självständigt (se domen i det ovannämnda målet D och Sverige mot rådet, punkterna 34 och 35, och domstolens dom av den 1 april 2008 i mål C-267/06, Maruko, REG 2008, s. I-1757, punkterna 59, 67–69 och 72).

59 Det synsätt som personaldomstolen valde skiljer sig för övrigt från gemenskapslagstiftarens avsikt att förenkla den administrativa förvaltningen. Som personaldomstolen medgav i punkt 58 i den överklagade domen medför detta synsätt att kommissionen, med avseende på varje samlevnadsförhållande ”enligt avtal” som enligt tillämplig nationell rätt inte kan jämföras med ett äktenskap, ska göra en analys av bestämmelserna i avtalet, för att fastställa huruvida samlevnadsförhållandet och äktenskapet har ”liknande” verkningar.

60 I andra hand, för det fall förstainstansrätten fastställer personaldomstolens tolkning att artikel 72 i tjänsteföreskrifterna inte hänvisar till den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII, har kommissionen hävdats att den överklagade domen ska upphävas på grund av den felaktiga tolkningen av de villkor som anges i leden i–iii i denna bestämmelse.

61 I sådant fall är nämligen den tolkning som Anton Pieter Roodhuijzen föreslog i första instans den enda möjliga tolkningen av artikel 72 i tjänsteföreskrifterna och av artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. När ett – även civilrättsligt – samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap har ingåtts med en enda person som inte är nära släkt med tjänstemannen, ingen av de två är gifta eller lever i ett förhållande med någon annan och förutsatt att en handling inges till kommissionen som bekräftar samlevnadsförhållandet, ska följaktligen detta samlevnadsförhållande godtas av kommissionen i syfte att partnern ska omfattas av gemensamma sjukförsäkrings-systemet. Det kan därför inte, som i den överklagade domen, ställas krav på att det visas

att samlevnadsförhållandet uppvisar vissa likheter med ett äktenskap och en "viss stabilitet". Det villkor som anges i led i kan nämligen inte tolkas på det sättet.

62 Anton Pieter Roodhuijzen har hävdatt att överklagandet inte kan prövas såvitt avser den andra grunden, eftersom kommissionen inte har angripit det resonemang som låg till grund för att personaldomstolen underkände dess argument, utan kommissionens avsikt är endast att få till stånd en omprövning av ansökan i första instans.

63 Han anser dessutom att grunden saknar fog. Personaldomstolen gjorde sig inte skyldig till felaktig rättstillämpning genom att göra en självständig tolkning av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket avses i artikel 1.2 c i i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, med innebörden att ett sådant samlevnadsförhållande ska uppvisa vissa likheter med ett äktenskap (se punkt 52 i den överklagade domen).

64 I detta fall undersökte nämligen personaldomstolen huruvida det aktuella samlevnadsavtalet utgjorde ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna. Frågan huruvida ett "samenlevingsöverenskommst" likställs med äktenskap eller ett "geregistreerd partnerschap" i nederländsk rätt saknar i det avseendet relevans.

65 Personaldomstolens konstaterande, att de enda samlevnadsförhållanden som kan beaktas med avseende på gemensamma sjukförsäkringssystemet är "par", vilket Anton Pieter Roodhuijzen och hans partner bildade, kan under dessa omständigheter inte påverkas av det förhållandet att ett "samenlevingsöverenskommst" teoretiskt sett kan ingås av två eller flera personer eller av personer som är släkt med varandra. En annan tolkning, som inte tar hänsyn till det konkreta samlevnadsförhållande som de lever i, skulle medföra en diskriminering av vissa tjänstemän på grund av att deras samlevnadsförhållande är abstrakt till sin form.

- 66 I andra hand har Anton Pieter Roodhuijzen gjort gällande att uttrycket "tjänsteman som är registrerad i en stabil samlevnadsform, som inte är ett äktenskap" i den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna inte syftar på ett "geregistreerd partnerschap". Det följer nämligen av domstolens dom av den 17 april 1986 i mål 59/85, Reed (REG 1986, s. 1283; svensk specialutgåva, volym 8, s. 517), punkterna 12 och 13, att "en tolkning av rättsliga begrepp som grundas på utvecklingen i samhället skall göras på grundval av en undersökning av situationen i hela gemenskapen och inte enbart i en medlemsstat" (se även, generaladvokaten Mischos förslag till avgörande i det ovannämnda målet D och Sverige mot rådet, REG 2001, s. I-4322, punkt 43).
- 67 Om gemenskapslagstiftarens avsikt hade varit att endast åsyfta "registrerade" samlevnadsförhållanden som regleras i lag och vars verkningar kan likställas med äktenskapets verkningar, skulle den ha hänvisat till den "rättsliga ställningen" för personer som lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra.

Förstainstansrättens bedömning

- 68 Inom ramen för den andra grunden har kommissionen bestritt tolkningen av tjänsteföreskrifternas begrepp "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" i den överklagade domen. I motsats till vad Anton Pieter Roodhuijzens har hävdad, syftar en sådan grund inte till att få till stånd en omprövning av ansökan i första instans, och överklagandet kan således inte avvisas såvitt avser den grunden.
- 69 Följaktligen ska det undersökas huruvida – vilket kommissionen har gjort gällande – personaldomstolen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att göra en självständig tolkning av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket avses i artikel 72.1 andra stycket i tjänsteföreskrifterna.
- 70 Enligt fast rättspraxis ska ordalydelsen i en gemenskapsrättslig bestämmelse, som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas nationella rätt för att avgöra dess innebörd och räckvidd, i regel ges en självständig tolkning. Denna tolkning

ska fastställas med beaktande av bestämmelsens sammanhang och syftet med lagstiftningen i fråga (domstolens dom av den 18 januari 1984 i mål 327/82, Ekro, REG 1984, s. 107, punkt 11). Även om det saknas en sådan uttrycklig hänvisning kan dock tillämpningen av gemenskapsrätten i förekommande fall förutsätta en hänvisning till medlemsstaternas nationella rätt, när gemenskapsdomstolen inte kan finna de upplysningar i gemenskapsrätten eller dess allmänna rättsprinciper som gör det möjligt att precisera en gemenskapsrättslig bestämmelses innehåll och räckvidd genom en självständig tolkning (domarna i de ovannämnda målen Díaz García mot parlamentet, punkt 36, och Khouri mot kommissionen, punkt 32).

71 I förevarande fall ska det undersökas huruvida gemenskapsrätten, och särskilt tjänsteföreskrifterna, ger gemenskapsdomstolen tillräckliga uppgifter för att den, genom en självständig tolkning, ska kunna precisera innehållet i begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket avses i artikel 72.1 andra stycket i tjänsteföreskrifterna, eller huruvida de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna tvärtom underförstått hänvisar till nationell rätt i det avseendet.

72 För det syftet ska det göras en analys av de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna. Denna analys leder till att förstainstansrätten inte kan godta kommissionens huvudargument att personaldomstolen underlät att beakta kravet på en "registrerad samlevnadsform", vilket påstås följa av den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna (se särskilt punkterna 50–52, 54 och 56 ovan). Personaldomstolen gjorde nämligen en riktig bedömning när den, på grundval av ordalydelsen i artikel 72.1 andra stycket i tjänsteföreskrifterna, fann att det i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna endast hänvisas till de tre första villkoren i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, för att avgränsa begreppet "en ogift partner till en tjänsteman".

73 Vidare har de två ovannämnda artiklarna olika syften. I artikel 1.2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna fastställs villkoren för rätt till hushållstillägg, medan det i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna föreskrivs, på vissa mindre stränga villkor som delvis överensstämmer med villkoren för rätt till hushållstillägg, att den ogifta partnern till en tjänsteman omfattas av gemensamma sjukförsäkringssystemet. Det framgår således av de ovannämnda bestämmelserna att tjänsteföreskrifterna syftar på ett enda begrepp,

nämligen "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", samtidigt som det uppställs ett ytterligare villkor för beviljande av hushållstillägg till en tjänsteman som lever i ett sådant förhållande.

- 74 Att det i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna saknas en hänvisning till den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna har i det sammanhanget sin förklaring i att denna mening under alla omständigheter inte innehåller några exakta uppgifter om begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap".
- 75 Med hänsyn till de stora skillnaderna mellan de nationella lagstiftningarna vad beträffar införandet av lagregler som rättsligt erkänner olika former av förbund utöver äktenskap, kan begreppet "tjänsteman som är registrerad i en stabil samlevnadsform, som inte är ett äktenskap" i den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna inte som sådant tolkas som om det syftar på regler om "registrerat samlevnadsförhållande" som är klart identifierade i samtliga medlemsstater, vilka i detta fall motsvarar "geregistreerd partnerschap" i nederländsk rätt. Ur denna aspekt, och i detta skede i utvecklingen av de olika nationella rättsordningarna, skiljer sig således begreppet "registrerat samlevnadsförhållande" från begreppet äktenskap, vars konturer är klart fastställda i samtliga medlemsstater, vilket har möjliggjort för gemenskapsdomstolen att definiera begreppet äktenskap i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna så, att det endast avser ett förhållande grundat på ett civilrättsligt äktenskap i traditionell mening (förstainstansrättens dom av den 28 januari 1999 i mål T-264/97, D mot rådet, REGP 1999, s. I-A-1 och s. II-1, punkt 26).
- 76 Härav följer att begreppet "registrerat samlevnadsförhållande" som avses i tjänsteföreskrifterna endast kan definieras med beaktande av samtliga relevanta bestämmelser i tjänsteföreskrifterna, särskilt mot bakgrund av de uppgifter som framgår av villkoren i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. I avsaknad av ett allmänt vedertaget begrepp för "registrerat samlevnadsförhållande", ger enbart hänvisningen till ett sådant samlevnadsförhållande i den första meningen i denna artikel inte tillräckliga uppgifter om definitionen av detta begrepp.

- 77 I motsats till vad kommissionen har hävdad (se ovan punkt 56), kan denna hänvisning följaktligen inte uppfattas som ett specifikt krav på "registrering" eller som ett krav på att samlevnadsförhållandet ska vara "reglerat i lag", i likhet med äktenskap. Uttrycket "registrerad" i den första meningen i ovannämnda artikel syftar nämligen endast på vissa formkrav som preciseras i det första villkoret i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna.
- 78 Mot den bakgrunden kan personaldomstolen inte klandras för att den inte ansåg att den första meningen i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna i förevarande fall innebar krav på ett "geregistreerd partnerschap".
- 79 Med hänsyn till att begreppet äktenskap har tolkats som om det i princip utgör ett gemenskapsbegrepp (se domarna i de ovannämnda målen Reed, punkt 15, samt D och Sverige mot rådet, punkt 26), ska det vidare undersökas huruvida det av samtliga relevanta bestämmelser i tjänsteföreskrifterna även går att utläsa ett gemenskapsbegrepp för "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" eller huruvida tjänsteföreskrifterna, i avsaknad av tillräckliga uppgifter, underförstått hänvisar till nationell rätt.
- 80 I motsats till det synsätt som kommissionen har föreslagit genom att stödja sig på domen i det ovannämnda målet D och Sverige mot rådet (se ovan punkt 57), ska gemenskapsdomstolen i förevarande tvist inte bedöma huruvida ett "registrerat samlevnadsförhållande" kan likställas med ett äktenskap och ge rätt till de förmåner som gifta par har enligt tjänsteföreskrifterna, på grund av att samlevnadsförhållandet medför rättsverkningar gentemot berörda personer och tredje man som är närliggande de rättsverkningar som följer av äktenskap. I detta fall ankommer det endast på gemenskapsdomstolen att ta ställning till den helt separata frågan om tolkningen av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket uttryckligen avses i tjänsteföreskrifterna.
- 81 Som personaldomstolen påpekade framgår det uttryckligen av skäl 8 i förordning nr 723/2004 att gemenskapslagstiftaren hade för avsikt att, på vissa villkor, utvidga de förmåner som gifta par beviljas till att omfatta "[t]jänstemän som utan att vara gifta

lever tillsammans i ett förhållande som av en medlemsstat erkänns som en stabil samlevnadsform”. Begreppet personer som ”lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra”, vilka – i enlighet med ovannämnda syfte – tillerkänns vissa rättigheter genom tjänsteföreskrifterna, kan utläsas ur de villkor som anges i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, särskilt mot bakgrund av detta skäl i ingressen.

- 82 Av de ovannämnda villkoren följer nämligen att det krävs ett förbund mellan två personer och att vissa formkrav är uppfyllda för att det ska föreligga ett samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap, i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna.
- 83 Personaldomstolen gjorde i det avseendet en riktig bedömning när den först konstaterade, i punkt 38 i den överklagade domen, att kravet på ett förbund mellan två personer – till skillnad från vad som gäller för de andra typerna av samlevnadsförhållanden som i detta fall också erkänns i nederländsk rätt enligt reglerna om ”samenlevingsöverenkomst” (se ovan punkt 6) – följer av uttrycket ”par”, vilket bland annat används i det första villkoret i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna. Denna tolkning bekräftas av det andra och det tredje villkoret i ovannämnda artikel, vilka utesluter dels situationer där en av dem är gift eller lever i ett förhållande med någon annan, dels situationer där de är nära släkt med varandra.
- 84 Kravet på ett förbund mellan två personer medför att ”en ogift partner” till en tjänsteman, enligt ordalydelsen i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna, eller tjänstemannens ”stabila partner”, för att återknyta till ordalydelsen i skäl 8 i ovannämnda förordning nr 723/2004, i likhet med en make skiljer sig klart från underhållsberättigade personer, det vill säga den berörda tjänstemannens barn och andra personer för vilka tjänstemannen är underhållsskyldig enligt artikel 2 i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna, vars rättigheter garanteras genom andra bestämmelser i tjänsteföreskrifterna, bland annat artikel 72.1 första stycket i tjänsteföreskrifterna. Kravet leder mer allmänt till att samtliga situationer som, utan att de kännetecknas av att det föreligger ett förbund mellan två personer, i förekommande fall kan omfattas av ett samlevnadsförhållande som erkänns i tillämplig nationell rätt, såsom ”samenlevingsöverenkomst”, undantas från tjänsteföreskrifternas begrepp ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”. I det avseendet överensstämmer således begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap” i tjänsteföreskrifterna med den definition som Europeiska domstolen för

de mänskliga rättigheterna valde i domen i det ovannämnda målet Burden mot Förenade kungariket, vilken har åberopats av kommissionen (se ovan punkt 55).

85 Även formkraven framgår av det första villkoret i artikel 1.2 c i [bilaga VII till] tjänsteföreskrifterna, enligt vilket det krävs att "paret kan uppvisa en officiell handling erkänd av en medlemsstat eller av någon behörig myndighet i en medlemsstat, som bekräftar att de lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra". Av själva lydelsen i denna bestämmelse framgår att det krävs dels att det uppvisas en officiell handling som bekräftar att de berörda personerna lever tillsammans i ett förhållande utan att vara gifta med varandra, dels att den berörda medlemsstaten har erkänt denna handling som officiell. Med hänsyn till de olika rättsliga situationer som kan omfattas av ett "samenlevingsöverenkomst" enligt nederländsk rätt (se ovan punkt 6), gjorde personaldomstolen en riktig bedömning när den, i punkterna 33, 39 och 54 i den överklagade domen, slog fast att uppvisandet av en sådan juridisk handling som upprättats hos notarius publicus uppfyllde kravet på en officiell handling om personernas ställning, eftersom handlingen, i och med att den upprättats hos notarius publicus, fått karaktären av en officiell handling. Vad beträffar en medlemsstats erkännande av denna juridiska handlingens officiella karaktär, gjorde sig personaldomstolen inte skyldig till felaktig rättstillämpning när den ansåg att erkännandet i detta fall framgick av ett intyg från Nederländernas ambassad i Luxemburg, i vilket det intygades att de berörda personerna levde i ett förhållande utan att vara gifta som var erkänt i Nederländerna.

86 Av samtliga dessa överväganden följer att de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna gör det möjligt att definiera begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" så, att det uppvisar vissa likheter med ett äktenskap, såsom personaldomstolen konstaterade i punkt 36 i den överklagade domen. Enligt dessa bestämmelser krävs det dock inte att ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" kan likställas med äktenskap. I det avseendet gjorde personaldomstolen en riktig bedömning när den slog fast att ett sådant krav skulle innebära att det uppställdes ett ytterligare villkor som inte föreskrivs i tjänsteföreskrifterna (punkt 52 i den överklagade domen).

87 I motsats till vad kommissionen har gjort gällande (se ovan punkt 58), påverkar inte den självständiga tolkningen av begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" medlemsstaternas exklusiva behörighet vad gäller personernas civilstånd och fastställandet av de förmåner som följer därav. Eftersom den fastställda definitionen avser ett begrepp i tjänsteföreskrifterna, är dess tillämpningsområde med nödvändighet begränsat till tjänsteföreskrifterna. Definitionen reglerar endast

beviljandet av vissa sociala förmåner som Europeiska gemenskapernas tjänstemän eller anställda tillerkänns genom tjänsteföreskrifterna, och får inte någon verkan i medlemsstaterna. Medlemsstaterna är fria att avgöra huruvida de ska införa lagregler som rättsligt erkänner andra former av förbund utöver äktenskap, i enlighet med fast rättspraxis (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Reed, punkterna 13–15, och Maruko, punkterna 59 och 73).

- 88 Förstainstansrätten kan inte heller godta kommissionens argument som grundar sig på vissa bestämmelser i direktiv 2004/38 (se ovan punkt 60). Till skillnad från tjänsteföreskrifternas begrepp "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", får dessa bestämmelser verkningar i alla medlemsstater och syftar således till att inte inkräkta på medlemsstaternas behörighet vad gäller civilstånd och de rättigheter som följer därav.
- 89 I motsats till vad kommissionen har hävdad kan inte heller begreppet "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" i tjänsteföreskrifterna tolkas på så sätt att det endast omfattar samlevnadsförhållanden som enligt nationell rätt enbart har utformats så, att de medför verkningar som liknar dem som följer av ett äktenskap (se ovan punkterna 51 och 52). I det avseendet saknar kommissionens ståndpunkt stöd i tjänsteföreskrifternas bestämmelser och i de mål som eftersträvas genom tjänsteföreskrifterna, och innebär att man önskar uppställa ett ytterligare villkor, som inte är motiverat med hänsyn till de mål som gemenskapslagstiftaren eftersträvar.
- 90 Av analysen ovan (se ovan punkterna 82–86) framgår nämligen att det enligt de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna endast krävs ett förbund mellan två personer och att vissa formkrav är uppfyllda för att det ska föreligga ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap". Följaktligen räcker det att dessa villkor är uppfyllda i det enskilda fallet, oavsett huruvida dessa villkor ovillkorligen föreskrivs i den tillämpliga nationella lagstiftningen eller huruvida den nationella lagstiftningen överlåter dessa på berörda personer. Det förhållandet att tillämplig nationell lagstiftning gör det möjligt att låta ett och samma begrepp omfatta olika rättsliga situationer beroende på parternas vilja, vilka är fria att fastställa innehållet och formen

för sitt samlevnadsavtal, saknar i det avseendet helt relevans, förutsatt att det samlevnadsförhållande som ingåtts uppfyller de nödvändiga villkoren i tjänsteföreskrifterna.

- 91 Som Anton Pieter Roodhuijzen har hävdad (se ovan punkt 65) skulle för övrigt införandet av det ytterligare villkor som kommissionen har föreslagit medföra att vissa tjänstemän diskriminerades på grund av att deras samlevnadsförhållande är abstrakt till sin form, även om samlevnadsförhållandet erkänns i den tillämpliga nationella lagstiftningen och de nödvändiga villkoren i tjänsteföreskrifterna är uppfyllda. En sådan lösning skulle inte bara strida mot de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna, utan skulle även grunda sig på en missuppfattning av den tillämpliga nationella lagstiftningen. Det ska i det avseendet påpekas att det i nederländsk rätt erkänns att ett "samenlevningsovereenkomst" kan medföra vissa verkningar som liknar dem som följer av ett äktenskap.
- 92 Förstainstansrätten ska därefter pröva kommissionens andrahandsargument, vilket avser tolkningen av det första villkoret i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna (se ovan punkterna 60 och 61). Detta argument innebär att när det aktuella samlevnadsförhållandet har ingåtts med en person som inte är nära släkt med tjänstemannen, ingen av dem är gifta eller lever i ett förhållande med någon annan och de villkor som avser formkraven är uppfyllda, ankommer det inte på den berörda gemenskapsinstitutionen att undersöka huruvida samlevnadsförhållandet uppvisar vissa likheter med ett äktenskap och en viss stabilitet.
- 93 Det ska påpekas att tjänsteföreskrifternas begrepp "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" uppvisar vissa likheter med begreppet äktenskap. Vid sidan av formkraven avser dock det enda materiella villkor som framgår av de relevanta bestämmelserna i tjänsteföreskrifterna att det ska föreligga ett förbund mellan två personer, såsom redan har slagits fast (se ovan punkterna 82–86).
- 94 Eftersom vissa typer av "samlevnadsförhållanden som inte är äktenskap" som är erkända i medlemsstaterna, såsom "samenlevningsovereenkomst" i Nederländerna, eventuellt kan omfatta rättsliga situationer som inte uppfyller de ovannämnda kriterierna som definierar tjänsteföreskrifternas begrepp "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", vilket redan har konstaterats (se ovan punkterna 83–85 och 90),

ankommer det i ett sådant fall på den berörda gemenskapsinstitutionen att, under gemenskapsdomstolens överinseende, undersöka huruvida villkoren i tjänsteföreskrifterna är uppfyllda.

- 95 Förstainstansrätten delar följaktligen personaldomstolens bedömning, i punkterna 35 och 52 i den överklagade domen, att erkännandet av ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", i den mening som avses i tjänsteföreskrifterna, inte kan vara helt avhängigt den berörda medlemsstatens bedömning, i detta fall genom den bekräftelse som gavs i det intyg som utfärdades av Nederländernas ambassad i Luxemburg.
- 96 Även om det enligt tjänsteföreskrifterna krävs bevis på en livsgemenskap som är förenad med viss stabilitet för att erkänna att det föreligger ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap", krävs det inte enligt tjänsteföreskrifterna att dessa partners har specifika ömsesidiga rättigheter och skyldigheter. Den likhet med äktenskap som krävs enligt tjänsteföreskrifterna följer just av en sådan livsgemenskap och av kravet på att vissa formkrav ska vara uppfyllda (se ovan punkterna 82–86). När den berörda tjänstemannen visar att det samlevnadsförhållande som vederbörande har ingått uppfyller dessa två villkor, ankommer det följaktligen inte på den berörda institutionen – i motsats till vad personaldomstolen slog fast i punkt 39 *in fine* i den överklagade domen – att dessutom undersöka huruvida de ömsesidiga rättigheter och skyldigheter som parterna har föreskrivit i sitt avtal reglerar deras samlevnad på ett strukturerat och detaljerat sätt. Eftersom det inte finns några uppgifter i tjänsteföreskrifterna som tyder på detta, skulle utövandet av en sådan kontroll medföra att det uppställdes villkor för erkännandet av ett "samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap" som inte föreskrivs i tjänsteföreskrifterna.
- 97 I detta fall gjorde personaldomstolen en riktig bedömning när den, mot bakgrund av de handlingar som Anton Pieter Roodhuijzen hade lämnat till administrationen, kontrollerade huruvida han och H. delade en livsgemenskap som var förenad med viss stabilitet (punkt 42 i den överklagade domen). Denna punkt har för övrigt inte heller ifrågasatts av kommissionen.

- 98 Förstainstansrätten anser däremot att personaldomstolen gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att noga undersöka, utifrån en bedömning av såväl det ”samenlevingsöverenkomst” som ingåtts mellan sökanden i första instans och H. som bestämmelserna i den nederländska lagstiftningen, vilka ömsesidiga rättigheter och skyldigheter som hörde samman med deras gemensamma liv. I motsats till det synsätt som tillämpades i punkterna 43–46 i den överklagade domen, krävs det nämligen inte enligt tjänsteföreskrifterna att det ska undersökas huruvida de verkningar som följer av det samlevnadsförhållande som den berörda tjänstemannen har ingått är ”i hög grad jämförbara” med dem som följer av ett äktenskap eller rent av ett ”geregistreerd partnerschap”.
- 99 Härav följer att den överklagade domen innehåller en felaktig rättstillämpning, genom att personaldomstolen gjorde ovannämnda bedömning i punkterna 43–46, i strid med de relevanta bestämmelserna i artikel 72 i tjänsteföreskrifterna och i artikel 1.2 c i bilaga VII till tjänsteföreskrifterna.
- 100 Eftersom personaldomstolen – bortsett från prövningen av ytterligare villkor som inte föreskrivs i tjänsteföreskrifterna, vilken avses i punkterna 98 och 99 ovan – gjorde en riktig bedömning när den konstaterade att samtliga villkor i tjänsteföreskrifterna avseende dels förekomsten av ett gemensamt liv, dels vissa formkrav var uppfyllda, är ovannämnda felaktiga rättstillämpning emellertid inte sådan att den överklagade domen ska upphävas (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 19 april 2007 i mål C-282/05 P, *Holcim (Deutschland)* mot kommissionen, REG 2007, s. I-2941, punkt 33, och av den 26 mars 2009 i mål C-113/07 P, *Selex Sistemi Integrati* mot kommissionen och Eurocontrol, REG 2009, s. I-2207, punkt 81).
- 101 Följaktligen kan överklagandet inte vinna bifall såvitt avser den grund som rör en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”.

- 102 Under dessa omständigheter saknas det anledning att pröva andrahandsgrunden som avser en felaktig tolkning av icke-diskrimineringsprincipen, i ett överflödigt domskäl i den överklagade domen (se ovan punkt 24). Denna grund saknar nämligen betydelse, eftersom domslutet i den överklagade domen tycks vila på en felaktig rättstillämpning vid tolkningen av begreppet ”samlevnadsförhållande som inte är ett äktenskap”.
- 103 Härav följer att överklagandet ska ogillas.

Rättegångskostnader

- 104 Enligt artikel 148 första stycket i rättegångsreglerna ska förstainstansrätten besluta om rättegångskostnaderna när överklagandet ogillas.
- 105 Enligt artikel 87.2 första stycket i rättegångsreglerna, vilken enligt artikel 144 ska tillämpas i mål om överklagande, ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Anton Pieter Roodhuijzen har yrkat att kommissionen ska förpliktas att bära sin rättegångskostnad och ersätta hans rättegångskostnad i förevarande mål. Eftersom kommissionen har tappat målet, ska Anton Pieter Roodhuijzens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (avdelningen för överklaganden)

följande:

- 1) **Överklagandet ogillas.**
- 2) **Europeiska gemenskapernas kommission ska bära sin rättegångskostnad och ersätta Anton Pieter Roodhuijzens rättegångskostnad i förevarande mål.**

Jaeger

Tiili

Azizi

Meij

Vilaras

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 5 oktober 2009.

Underskrifter